

A'
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSEG'
ENGEDLMÉVEL.

35.

Költ Bétsben, Mind Szent-Havának (Öctóbernek)
 30-dik napján, 1795-dik Esztendőben.

Hadi Környüllállások.

Gróf Clerfayt Tudósításai.

Vitézeink, kik a' vissza-siető ellenség
 után nyomakodtak vólt Oct. 20-dikánn,
 egy *Frantzia* parantsolatot kaptak meg,
 a' mellynek ereje szerént még 19-dik Octó-
 berben tartoztak vólna a' Frantziák által
 szállani a' *Rajrán Bonn* Városánál. Ipar-
 kodtak is valójában tellyesíteni az említ-
 tett parantsolatot, úgy annyira, hogy ám-

bár derekasan törekedett is utánnok *Hadik* Generálisunk a' fellyebb említett napon: még is el nem érhetette őket: sok munitziós szekereiket pedig magok fel-vették, tsak hogy annál hamarább el-futhassanak. Nem tsak Katonáink fogtak el közülök sokakat: hanem fogott a' Földnépe, 's vert is agyon nem keveset. *Kray* Generálisunk' Seregoztályaának előljáró része, nem tsak számos Személyeket kapdosott el belőlök; hanem egy hosszú ágyút, húsz munitziós, és tizenkét másféle rakott szekereket is, vett el tőlök. *Neuwied* Városában Octób. 19-dikén, meg-állapodott volt egy tsoportjok, és erőssen tüzelt ki belőle: de ugyan tsak *Barkó* Hufzar Regimentjebéli *Grafen* Fő-Strázsamester által el-verettetett a' Híd-sántzába, melly sántz ellen, reménylett foganatú készüléteket tett *Boros* Generális.

Ehrenbreitstein Várát, tíz napokig tartotta bé-kerítve az ellenség, melly idő alatt sok hatvan és harmincz fontos bombikat; tíz fontos gránátokat, és hosszú-ágyúba való feles izamú hufzonnegy fontos golyóbisokat szállított volt olly véggel; hogy kemény tüzzel ostromolhassa a' Várát: de tíz napok múlva láttatott változtatni szándékát, mivel sok lajtorjákat készített, mellyek arra valók lettek volna, mint Kemjeink is bizonyították, hogy hoz-

fzas ostrom nélkül egyszerre ronthasson bé erő-hatalommal *Ehrenbreitstein*ba. Ditséretes Kommandánsa ezen Várnak a' Ts. Kir. Fő-quártélymesterstabtól való Oberstlieutenánt *Sechter*: de kormányozása alatt vagynak némelly *Treviri* és *Kolóniai* Fő-Tilztek is, kik igen buzgóan, és fogantosan segítették nevezett Kommandánsunkat, az ellenség szándékának mind addig való akadályoztatásában; míg egésszen is meg-akadályoztatá azt végre Oct. 18-dikán reggel, a' kívülről érkezett segedelem.

Moguntziából ki-omlott Vitézeink, újra is kaptak el, a' nyakra före menő ellenségtől két 12 fontos golyóbisú hosszú ágyút; egy haubitzot; és tizenhét munitziós szekereket. — A' *Moguntzi*ai Kommandánsnak *Neu Generális*nak bizonyosságtétele szerent, *Blankenstein* Hufzár Regimentjebeli *Harsányi* Májor nagy okossággal és fogantattal nyomozta Oct. 13-dikán az ellenséget; *Barkó* Hufzár Regimentjebeli Kapitány Gróf *Alinásy* is mindég előtök volt ugyan akkor a' maga Katonáinak.

*Mannheim*nak, a' *Rajna*' jobb-melleyékén lett körül-vetettetéséről Vitézeink által, meg-küldötte már Gróf *Wurmser* a'

bővebb Tudósítást is: melly szerént többre lehet fundamentomosan tenni két ezernél az ellenségnek 18-dik Octóberi veszteségét. Ötfázhufzonketten estek közzülök fogságunkba, kik között sokan vagynak veszedelmes sebűek, vagynak 19 Tisztek is *Oudinot* Generálison kívül, a' kit *Dé-vay* Generálisunk fogatott el. Nyertünk tőlök három ágyút, egy zászlót, 's egynehány muníziós szekeret, a' táborjaikban találtatott minden sátoraikon kívül, melyeknek leg-nagyobb része a' Palatinátusi Katonaságé volt ennekelötte.

Részünkről száztizenegy ember maradt halva, és százhatvanegy ló. Sebbe esett ötfázhufzonhat ember, és kétfáznegyvennégy ló. 27 ember és 29 ló pedig hová lett? nem tudatik. A' hóltak közzül név szerént említettnek: *Gyulay* Reg. béli *Simonyi* Kapitány; Fő-Hertzeg *Ferdinánd* Huszár Reg. béli *Boros* és *Naszvady* Fő-Hadnagyok; *Erdödy* Huszár Reg. béli *Ternyei* és *Bésán* Fő-Hadnagyok; Fő-quártélymesterstabbéli *Durdy* Kapitány; Tsászar Dragonyos Reg. béli *Karato* Hadnagy; *Lattermann* gyalog Reg. béli *Kuhz* Zászló-tartó. — Meg-sebesedett Tisztjeink következendők: *Erdödy* Huszárjai közzül *Hatás* Hadnagy; *Wurmser* Huszárjai közzül *Biccono* és *Lang* Kapitányok 's *Nagy* Al-Hadnagy; *Gyulay* gyalog Reg. ből *András*.

sy Kapitány: *Bideskúti* Oberstlieutenánt Gránátéros Batalionjából *Ivánka* Fő-Hadnagy; *Frónius* Gránátérossai között *Kalló* Al-Hadnagy; a' *Slávóniai* Batalionból *Kájser* József Fő-Hadnagy és *Raszkovich* Zászlótartó; a' Főquártélymesterstabból *Romberg* Kapitány; *Weidenfeld* Gránátérossai között *Pilati* Kapitány és *Petit* 's *Gebhart* Al-Hadnagyok; *Kaunitz* gyalog Reg. jéből *Killró* Fő-Hadnagy; *Gemmingen* Reg. jéből *Walsch* Oberster és *Roisin* Zászlótartó; a' *Székely* Bat. ból *Keszler* Fő-Hadnagy; a' *Szerviai* Szabad-sereghől Májor *Simich*; a' Tsászár Dragonyossai között *Ottilienfeld* Fő-Hadnagy; *Kinszky* Könnyü-lovassai között *Theumern* és *la Borde* Kapitányok 's *Victoris* Hadnagy; *Lobkovicz* Könnyü-lovassai között: Hg *Schwarzenberg* és *Möckeln* Kapitányok; *Jelleky* Fő-Hadnagy; 's *Visconti* és *Unruhe* Al-Hadnagyok.

Gróf *Bellegarde*' bölts tanácsadásait teszi Gróf *Wurmser* első eszközeül ezen diadalomnak. Sok más érdeemes nagyobb és kisebb rangú Tisztjeinkről is emlékezik ditsérettel, kik között valók: *Bideskúti* Oberstlieutenánt; *Károly* Fő-Hertzeg Reg. béli *Pfanzelter* Májor; *Erdödy* Huszár Reg. béli *Piatsek* Oberstlieutenánt, és *Sermage* Májor; *Gyulay* Reg. béli Oberstlieutenánt *Postreovsky*; 's *Andrássy* és Báró

Beckhardt Kapitányok; *Wurmser* Huszár Reg. béli *Frimont*, *Buday*, *Lusinszky*, *Wrede*, *Szentiványi*, és Báró *Mohr* Kapitányok; és *Kárász* Fő-Hadnagy.

Regensburgból Octób. 16-dikán: —
„ A' Német-Birodalomnak itt ülő Gyűlése' eleibe, egy Jelentést terjesztett *Mannheim* erántt a' *Bavarus* Minister; melly Jelentésre, azt felelte a' Tsászári Minister: hogy ki-vitt ugyan a' Tsászári Királyi Katonaság egynehány ágyúkat *Mannheimből*: de innen nem vehettek volna okot a' Palatinatusi Katonák arra, hogy fel-adják *Mannheimot* az ellenségnek: mivel Tsászár Ő Felsége' Népe, éppen nem későnkart az el-vitt ágyúk helyett másokat bé szállítani *Mannheimba*; de nem hagyták bé szállíttatni azokat a' Palatinatusi Katonák, azt advánn okúl, hogy nem volna szükség reájok. “

Egy Német Munka fel-számlálta — mint maga mondja — egész lehetőségig: mennyit vesztettek a' hadakozó Felek, 1792-dik esztendőtol fogva 1795-dikig, 's teszi a' Frantziák pénzbeli vesztéségeket huszonnyóltzför százkét millió 's ötfázeezer forintra, (hatvankétför száz millió líverre) ember-vesztéségeket pedig egy millióra: az egyesült Hatalmasságok' részéről, ezerhétzfázeheten millóra az el-költ pénzt — 's ötfázegyezerre az ember-vesztéséget,

Olasz - Országból. —

Sept. 26-dikán, minekutánna el - vett volna a' Tsász. Kir. Katonaság *Sambuco* nevű hegyet az ellenségtől; *S. Spirito* nevű hegy ellen indult; de midőn nem lett volna már messzebb egy puska-lövésnyinél a' Frantziáktól: akkor Azok le-zuhantattak a' magosról egy kőszikla-darabot; más felől pedig keményen ágyúztak: melly környül-állásokban nem mehetett elébb a' fenn nevezett Katonaság, míg *Argenteau* Generális, *Nádasdy* Reg. béli 4 Kompániát nem küldött segítségére, melly segítséggel elnyomta a' Frantziákat. A' közzüle halva n aradtaknak, sebbe esteknek és el-fogatattaknak száma mintegy 600-ra megy.

Livornóból Oct. 16-dikán: „Egy 44 ágyús *Anglus* hajó érkezett ide Korszika Szigetéből, ama híres *Paoli* Generálissal, ki is 15 ágyú lövéssel tisztelődött. Azt mondják hogy *Londonba* megy a' nevezett Olz Generális s ott fogja el-tölteni hátra levő napjait életének.

Frantzia - Országból. —

Egy *Párisi* Tudósításból, melly 9-dik Octóberben költ, ezeket olvassuk: „Octóbernek 6-dik éjtszakáján is szaladgáltak még sok fegyveres emberek az úttzákon, s igyekeztek Másokat is fegyver-fogásra

buzdítani: de nem érhatték tüzelyokat, mivel igen meg-rettentették a' Népet azok a' Canonicum argumentumok, mellyekkel a' Katonaság élt ellene Oct. 5-dikén, a' midőn, kétfázötven embert ejtettek el a' kártátsok tsak egyfzerre is, a' *Sz. Rochus* Templomához tolakodott Pártosok közzül. Affzonyok is számosann adták vala magokat a' fel-fegyverkezett Pártosok közzé, de az ágyúk' dörgése tsak hamar el-özlatta őket. A' halva-maradt Személyek, leg-nagyobb részént Suánok és Ki-költözttek voltak, kik egy időtől fogva itt tartózkodtak. — Ötödik Octóber; — mellyen történének hat esztendőkkel ez előtt a' *Verzáliai* sztnénak is — még emlékezetesebb nappá leve már most az új történetek által, tartós Revolúciónk' Históriajában. “

A' *Párisi* Város-fzakaszoktól el-vétettek a' dobjaik és zászlóik; nem különben az a' hatalom is, hogy *Stabot* tarthassanak. A' Nemzeti-gárda meg-fosztódott attól a' betsülettől, hogy ő lehessen továbbra is sirázsálója, a' Nemzeti-gyűlésnek. — Helyette, a' *Sequánáról* nevezett Közönséges-Társaság' Hajdúi már most a' Nemzeti-gyűlés' Órallói.

Párisban, kétezerhatfázötvenhatra ment már Octóber' 11-dik napján a' közönséges tömlöztökbéli rabok' száma. — *Menou* és *Raffet* Generálisok is, kik nem

a' Nemzeti-gyűlés' akarata szerént vezérelték a' Pártosok ellen *Páris*bann a' Republikánus Sereget, a' *Quatre-Nations* (Négy Nemzetek) nevezetű fog-házban ültek már a' fellyebb említett napon.

Egynehány hónapokkal ezelőtt, kitsúfoltak 's el-halgattatták *Páris*bann a' Teátrumi gyülekezetek, *Laïs* és *Fusil* nevű Játtzókat, mint olyanokat, kiket a' *Robespierre*' tirannuskodása' eszközei közül valóknak tartottanak: de már 12-dik Octóberbenn közönséges örvendezést okoztak játtzássokkal mind *Laïs* mind *Fusil*.

A' *Gazette Françoise; Quotidienne; Gazette Universelle* 's több más illyetén *Párisi Újságok*, a' mellyek, éppen nem ínnyek szerént írdogálának a' Republikánusoknak, meg-szüntek 6-dik Octóbertől fogva: mivel a' Nyomtató-műhelyeik, közönséges hatalom által el-petsétlődtek. A' *Courier Universel* és *Courier Republicain* név alatt jártt Újságoknak titulussaik pedig; meg-változtak a' mostani változás alkalmatosságával. A' *Gazette de l'Europe* Írója, jobbnak ítélte, agyon löni magát, mint gilljotínra jutni, a' mellyet el nem kerülhetett volna: mivel egy vólt a' Pártosok' Vezetői közzül.

A' *Seine* (*Szequána*) folyó-vizéről neveztetett, és *Páris* Városát magában fog-

laló Közönségestársaságosztály' Választóinak Gyűlése, Octób. 13-dikán kezdődött, abban az épületben, melly hajdan *Sz. Rochus* Temploma vólt.

Nemzet-gyűlési Végzések.

A' 10-dik Octóberi Ülésben jelentette *Goupilleau de Montaigu* nevű Tag, hogy nagy része azoknak a' Ki-költöztteknek, kik a' *Quiberoni* republikánus győzedelem² alkalmatosságával fogságba estek, nem exsequálódtak (végződtek - ki); hanem elfzőkdöstek, és *Frantzia*-Ország' belső-részében széledtek el: minekokaért jó volna, ki - nyomtattatni az illyetén el-illanott, és izéllyel-olzlott foglyok' laifromát; hogy meg-lehessen tudni, ha vallyon nem lopták e' magokat azok közzül némellyek *Páris*ba is olly tzéllal, hogy a' 3-dik 4-dik és 5-dik Octóberi zenebonát okozzák. Elfogadta a' Gyűlés *Gupilló'* javaslását, és Végzést hozott az említett laifromnak kézfűttetése eránt.

Tizenégyedik Octóberi Végzés: *Merlin de Douain*nak elő-adása szerént meg-gondolván a' Nemzeti-gyűlés, hogy *Valenciennes*nek Lakosai, nem vétkezés indúlatból botsátották bé magok közzé az el-lenséget; hanem azért, mivel a' szeren-tsetlen környűlállások úgy hozták magok-kal: végezi, hogy nintsen helye semmi

Vádnak az említett Lakosok ellen. —
Más ugyan azon napi t. i. 11-dik Octóberi Végzés: A' Köz-bátorságra ügyelő Deputátióznak három Tagjai által subscribáltt parantsolat elégséges a' végre; hogy a' közelebb múltt zenebonáért ez vagy amaz Személy, Ki-kérdező Tisztviselők' eleibe vitettség; hogy pedig, árestáltathassék valaki az említett zenebonáért: szükség-e' végre, hogy az árestálást rendelő parantsolatnak, öt Tagok írták legyen magokat alája, a' nevezett Deputátióból.

Tizenkettődik Octóberi Végzés: *Merlin de Douai* javaslására, eggy ideig tartott hányás vetés után, Törvényvé tette a' Nemzeti-gyűlés, hogy a' melly Nemzetgyűlési Kommisszáriusok, Departmánokban, (Közönséges-társaságofztályokban); vagy Seregeknél léfznek még akkor, midőn már fel-állott a' jövendőbéli Nemzeti-gyűlés (vagy Törvényhozó-test): meg nem szűnnek Kormányzéki Biztosságjokat folytatni mind addig; míg a' jövendőbéli Tanács (Directórium), hivatalyához lett kezdéséről nem tudósítánda őket.

12-dik Octóberi négy más Végzések: — 1.) A' Közjóra-ügyelő Deputátióra azt bírta a' Nemzeti-gyűlés, hogy a' melly Generálisok vagy más Tisztek, akár igazságtalanúl fosztódtak, meg hivatalyok-

tól; akár pedig helyes ok nélkül mellőzödték el: mentől elébb alkalmaztassa őket a' Deputátzió; hányta ki ellenben mind Azokat a' Tifzti-karokból, a' kik méltatlanúl tsúfztak bé oda: 's a' mi változásokot fog tenni ezen rendelés szerént, adja ki nyomtatásban. 2.) A' Közönséges-Társaságnak Déli osztályaiban Nemzet-gyűlési Kommisszáriusságot viselt Személyekről, kiknek neveik: *Guérin; Boursaut; Despinassy; Olivier Géronte; Chasal; és Isnard*, — jelentették a' Közjóra és Közbátorságra-ügyelő Deputátziók *Colombel de la Meurthe* által a' Nemzeti-gyűlésnek, hogy a' fellyebb nevezett hat Tagok olly Végzéseket hoztanak, mellyek, a' Ki-költözöttekről és engedetlen Papokról ki-adott Törvényekkel egyátallyábann ellenkeznek, melly Végzések annakokáért meg nem állhatnak. Káoszálta (minden erejektől meg-fosztotta vagy semmivé tette) a' Nemzeti-gyűlés a' mondott Végzéseket: azoknak Szerzőit pedig vissza-parantsolta *Párisba*. 3.) Az ollyan Tifztszelők: kiknek neveik ki nem törödtek a' Ki-költözöttek' laistromából tartoznak, le-tenni hivatalyokat, 's helyekbe, más Személyeket állítanak elő, a' Közjóra, vagy a' Törvényhozásra ügyelő Deputátziók; vagy a' Nemzet-gyűlési Kommisszáriusok. 4.) Az 1789-dik esztendőbéli Pátrióták olly

summájú kérészeket intézték a' Nemzeti-gyűléshez: hogy mivel egyedül a' kegyelmesség gyógyíthatja bé a' Haza' sebeit: ne büntetessen senkit is a' Gyűlés, a' közelebb múltt zenebonáért. Ezen kérésre azt felelte ugyan a' Nemzeti-gyűlés' Elöl-ülője, hogy „kegyelmettsak az olyan Bűnösök eránt lehet hafznosan gyakorolni, a' kik tudatlanságból vétkeztek: Azok ellenben, kik tudva bűnhődtek, ha büntetlen maradnak: más gonofzságra vete-mednek az által: — a' Végzés mindazáltal a' lett: hogy az említett Kérést által kell adni a' Deputátzióknak, hogy adják az eránt vélekedéseket.

Elegyes Tudósítások.

Koppenhágából (Dániának Fő-Városából) Oct. 13-dikán: — „Valami kevés időre Bétsbe utazott el innét Moerx Úr, ki a' mi Udvarunknál Ministerséget folytatott a' Bétsi Udvar' részéről.“

Berlinből Oct. 17-dikén: — „Tegnapelőtt reggeli hat órakor szerentsésen szült itt a' Korona-örökösének Felesége; még pedig Hertzeget: melly örvendetes történet, hufzonnéggy ágyúknak háromszori ki-durrogtatása által tétetett közönségessé.“

„*Frigyes-Belgyiom'* néhai Helytartó-jának első-szülött Fia, a' ki Veje Kirá-

lyunk' Ő Felségének, ismét vissza-tért ide *Braunschweig*ből, a' hová ment volt kevéssel ezelőtt. "

A' *Spanyol* Udvar olly örömet vett a' Békességből, hogy annak Innepét, sok és nagy jutalom-oztásokkal ditsőitette meg. Mivel az első Minister Hertzeg' *Alcudia*, úgy fel vólt már emelve az említett Innep előtt is; hogy az eddig szokásban vólt leg-nagyobb hivatalok, vagy titulusok közül egy se' maradt hátra, a' mi reá nem lett volna ruházva nagy bőséggel: szükség vólt valami újj tisztelet' nemét gondolni ki, mellyel sürübbíteni lehessen még ennek, a' Király és Királyné előtt igen kedves Ember' ditsőségének sugárait. Az újj tisztelet neme abból áll, hogy *Alcudia* Hertzeg' Békesség'-Hertzegjévé neveződött, és ezen rendkívülvaló titulus mellé, *Sotto de Roma* nevezetű jófzágot is kapott ajándékul, mellyből, ötvenezer tallér az ezftendei rendszer jövedelem.

(*Alcudia* Hertzeg nem sok elzindókkal ezelőtt Gárdista vólt a' *Spanyol* Udvarnál: 's régi nemes familiájú szegény legényből, az Udvarnál nyertt kedveség tette őtet szinte egyszerre naggyá és gazdagga.)

A' *Szerviai* Török Pártosokról az a' leg-újjabb hír, hogy igen diadalmasan visszavertek két ízben is az ellenek küldött Katonaságot; és hogy nem tsak *Szervia*-ban nevededik a' izamjok, hanem még

*Bosznia*bann; *Albánia*bann; és részszerént *Macedonia*bann is találkoznak Követőik. Más Basák is: de kivált a' *Shutazibéli*, mind pénzzel, mind eleséggel segíti őket. Ezen zavaros környülállások, nagy akadályára vagynak a' kereskedésnek.

*Regensburgból Norimbergáig való út-
zásom.*

Kotsis! ne kösd a' Kufferem' tsak tsupa deszkára. Kivül vásik. Belől kár lesz', ne fordítsd oldalára.
„Was? — Es ist unmöglich besser.“ Azonban meg lóditja.

'S Társamat is, hogy úgy jobb lesz', majd részére hódítja.

Szegény fejem! nem lehetett a' portékát ki-fzedni. — Drága Könyvek! oda lettek! de már mit tudok tenni?

Az elő-pént meg fizettem. — A' Postát késő várni

A' várakozás költseggel, az Út karral fog járni.

Tsak fel-ültet. — Land-kotsi vólt: de nem vólt kás a' bakján.

Vas-rúd, vas-lántz súrolódnak Kufferemnek oldalán.

Kivül szórit, bőrit, vasát, és a' fáját koptatják.

A' rá szegzett fa pántokat darabokra szakgatják.

Paputs, kefé, kalamáris, takaróját ki-fúrja.

Belől, 's szerte kasmatolván, a' Könyveket fel-túrja.

Eb a' lelke rofíz kotsissa, semmit sem veszen számba.

A' Lovak is tsak úgy mennek a' mint tettik a' hímbe.

Ő aluszik, 's hol pipáját, hol korbátsát el-ejti,

Hol van hágó, avagy lejtő vígyázni is felejt.

Valamennyi kotsi, avagy szekér, velünk jön szembe.

Vigyázatlansága miatt meg-akad tengelyünkbe.

Dél után három órakerkezik Státzióra.

Oda lett appetitüsom. — Ő eszik a' contóra.

A' lovait is jól tartja, még se fizet. Söt szolgát

Bérel, a' ki erfényemre igazítsa a' dolgot.

Ha kettőt falok, és egyet iszom is, a' Fogadós

Szép szín alatt rajtam vesz' meg mindent. Amá ném adós.

Még is mikor meg-érkezem, 's portékáim le-hányja

Leg-első gondja, hogy töllem a' Trink-geldet ká-vánja.

Gellert egyfzert járt Land-kotsin. — Én se compen-
dizálok

Többször: mert hiszem hogy Postán annyi költséggel járok.

Benkő László. m. k.

J e l e n t é s.

Kívánom mindeneknek tudtokra adni: hogy a' melly Deák nyelven készült Magyar Grammatikámról a' Ns Közönségeknek jelentést tettem vala: már az, a' maga egész tellyességében, a' sajtó alól kijött. A' kiknek azért abból kedvek lészen vásárolni, találhatnak *Nagy Erdély-Országában*: Kolosvárat Tifzt. Pr. *Szathmáry Pap Mihály*. — Szebenben *Hochmeister Márton*. — Maros-Vásárhelyen Tifzt. Pr. *Csernátoni Sámuel*. — Székely-Udvarhelyen Tifzt. Pr. *Bodola Sámuel* Uraknál. Károly-Fejervárat. Magánál az Auctornál. — Az árra lészen: az író-papirosra való exemplárnak 1 Rf. A' nyomtató papirosra 50 kr. — A' kik Magyar-Országról a' praenumerátzióról jelentést tettek, méltóztassanak arról tudósítani: hogy a' praenumerátziót hová tették le; és nékem is az exemplárokat hová kellessék útasítanom.

Az *Erdélyi* Praenumeránsoknak pedig adatik tudtokra, hogy a' hová eddig el nem küldhettem, nem sokára, a' legközelebbi alkalmatosságon el fogom küldeni.

Szentpáli István.

Károlyfejervári Senátor és
Királyi Perceptor.